

**GENEL KURUL
KARAR**

K. V. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2014/2293
Karar Tarihi	: 1/12/2016
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkan Vekili	: Burhan ÜSTÜN
Başkan Vekili	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Serruh KALELİ Osman Alifeyyaz PAKSÜT Recep KÖMÜRCÜ Nuri NECİPOĞLU Hicabi DURSUN Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL M. Emin KUZ Hasan Tahsin GÖKCAN Kadir ÖZKAYA Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör	: Mehmet Sadık YAMLI
Başvurucu	: K. V.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) tarafından 54,55 TL karar düzeltme para cezasına karar verilmesi ile bu cezanın tahsili işlemine karşı açılan davada tebligata ilişkin iddiaların incelenmemesi ve 660 TL avukatlık ücretine hükmedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/2/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş sunmamıştır.

7. Birinci Bölümün 17/11/2016 tarihinde yaptığı toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülen başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, serbest avukat olarak görev yapmakta olup zorunlu askerlik görevini ifa ettiği sırada meydana gelen hakaret olayı nedeniyle AYİM'de tam yargı davası açmıştır. AYİM İkinci Dairesi 9/10/2002 tarihli ve E.2001/856, K.2002/791 sayılı kararı ile tazminat isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. Başvurucu, kısmen ret kararına karşı karar düzeltme yoluna gitmiş; AYİM İkinci Dairesi 26/2/2003 tarihli ve E.2003/189, K.2003/147 sayılı kararıyla bu talebi reddetmiş ve aynı kararda başvurucuya 54,55 TL karar düzeltme para cezası vermiştir.

10. AYİM Başkanlığı, anılan para cezasının tahsilinin temini için 3/3/2003 tarihinde Vergi Dairesi Müdürlüğüne (Müdürlük) müzekkere yazmış ve ekinde ilgili kararı göndermiştir. Müdürlük, para cezasının tahsili için ödeme emri düzenlemiş ve 4/5/2007 tarihinde ödeme emrini AYİM kararında ve müzekkerede belirtilen "*Ertuğrul Mah. [...] İçcebeci/Ankara*" adresine göndermiştir. Ödeme emri, adresin kapalı olması ve muhatabın tanınmaması nedenleriyle tebliğ edilememiştir.

11. Müdürlük 22/7/2008 tarihinde aynı adrese memur eliyle tebligat yapmak istemiş ise de aynı sebeple tebligat yapılamamış ve bunun üzerine 29/12/2008 tarihinde ödeme emri ilanen tebliğ olunmuştur.

12. Müdürlük daha sonra "*Murat Mah. [...] Çankaya/Ankara*" adresine borcun ödenmesi konusunda görüşme yapılması için görüşme mektubu göndermiştir.

13. Posta kutusuna bırakıldığını belirttiği görüşme mektubuna karşı başvurucu, anılan cezanın zamanaşımına uğradığı iddiasıyla 31/12/2011 tarihinde terkin talebinde bulunmuş; başvurucunun istemi 27/1/2012 tarihli işlemle reddedilmiştir. Söz konusu borç, faiziyle birlikte 184 TL olarak 29/2/2012 tarihinde tahsil edilmiştir.

14. Başvurucu 2004 yılından beri serbest avukat olarak vergi mükellefi olduğunu, her ay beyanname verdiğini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 101. maddesinde vergi beyannamelerinde belirtilen adreslerin bilinen adresler arasında sayıldığını, ödeme emrinin bilinen adres dışında ve yeterli araştırma yapılmadan tebliğ edilmeye çalışıldığını, bu nedenle tebligatın hukuka aykırı olduğunu ve borç için tahsil zamanaşımının geçtiğini belirterek ilanen yapılan tebligatın ve terkin talebinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

15. Ankara 6. İdare Mahkemesi 31/1/2013 tarihli ve E.2012/653, K.2013/268 sayılı kararıyla davayı reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Olayda; davacı adına kesilen cezanın tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emrine rağmen ödenmeyen kamu alacağının tahsili için davacıya gönderilen görüşme mektubu üzerine 31.12.2012 [2011] tarihinde cezanın terkin talebiyle davalı idareye başvurulduğu, başvurunun reddi üzerine zamanaşımı iddiası ileri sürülerek dava konusu işlemin ve ilan tebligat işleminin iptali sitemiyle bakılan dava açılmıştır.

Dava konusu ilan tebligat işlemi, davacının hukuki durumunda doğrudan bir değişikliğe sebep olmamakta olup, tek başına kesin ve yürütülebilir bir yanı olmadığından dava konusu ilan tebligat işleminin esasının incelenmesine olanak bulunmamaktadır.

Dava konusu 27.01.2012 tarih ve 5026 sayılı işlemin iptali istemine gelince; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2. Dairesi Başkanlığınca 26.02.2003 tarihli ve E:2003/189, K:2003/147 sayılı karar ile karar düzeltme talebi reddedilen davacı adına hüküm altına alınan 54,55 TL para cezasının tahsili ile mükellef olan davalı idare tarafından, zamanaşımı söz konusu olmadığından davacının terkin talebinin reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, ilan tebligat işleminin iptali isteminin incelenmesiz, dava konusu işlemin iptali isteminin ise esastan reddine, aşağıda dökümü yapılan 97,20 TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 660,00 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine..."

16. Başvurucu, ilan tebligatın usulsüz olduğuna ilişkin iddialarının incelenmediği, davalı idarenin avukat ile temsil edilmemesine rağmen aleyhine avukatlık ücretine hükmedildiği iddiaları ile anılan karara itiraz etmiş; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. Kurulu, İlk Derece Mahkemesi kararına atıf yapmak suretiyle 18/12/2013 tarihli ve E.2013/29596, K.2013/25436 sayılı kararıyla itirazı reddetmiştir.

17. Karar 3/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu karar düzeltme talep etmemiştir.

18. Başvurucu 20/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 213 sayılı Kanun'un 103. maddesi şöyledir:

"Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilan yoluyla yapılır.

- 1. Muhatabın adresi hiç bilinmezse;*
- 2. Muhatabın bilinen adresi yanlış veya değişmiş olur ve bu yüzden gönderilmiş olan mektup geri gelirse;*
- 3. Başkaca sebeplerden dolayı posta ile tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa;*
- 4. Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa."*

20. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur."

21. Aynı Kanun'un 8. maddesi şöyledir:

"Hilafına bir hüküm bulunmadıkça bu kanunda yazılı müddetlerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur."

22. Aynı Kanun'un 58. maddesinin birinci fıkrası ise şöyledir:

"Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur."

23. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.

...

Avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılmaz. Ücretsiz dava alınması halinde, durum baro yönetim kuruluna bildirilir."

24. 2/11/2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümü ve AİHM İctihadı

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 1/6/2010 tarihinden geçerli olmak üzere 14. Protokol'le değişik 35. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Aşağıdaki hallerde Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları kabul edilemez bulur:

a) Başvurunun konu bakımından Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması, açıkça dayanaktan yoksun veya bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde olması veya;

b) Başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması; meğer ki Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi başvurunun esastan incelenmesini gerektirsin. Ancak ulusal bir mahkeme tarafından gereği gibi incelenmemiş hiçbir dava bu gerekçe ile reddedilemez."

26. 1/6/2010 tarihinde yürürlüğe giren 14 No.lu Protokol'ün 20. maddesiyle Sözleşme'nin 35. maddesine "önemli bir zarar görmemiş olma" kabul edilemezlik kriteri olarak eklenmiştir. Bu ilkeye göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), önüne gelen başvuruda başvurunun önemli bir zarara uğramadığını tespit ederse bu başvuruyu kabul edilemez bulabilecektir. Fakat bu kriterin uygulanmasının hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmasını önleme amacına dönük iki koruyucu unsur kabul edilmiştir. Bu unsurlar, insan haklarına saygı ilkesinin başvurunun esastan incelenmesini gerektirmesi ile davanın ulusal bir mahkeme tarafından gereği gibi incelenmiş olmasıdır.

27. AİHM, bu yeni kriterin Sözleşme ve protokolleri ile güvence altına alınan hakların Avrupa düzeyinde korunmasını sağlama yönündeki temel görevine yoğunlaşması için oluşturulduğunu belirtmiştir (*Stefanescu/Romanya* (k.k.), B. No: 11774/04, 12/4/2011, § 35). *De minimis non curat praetor* (Hâkim önemsiz ve küçük işlerle uğraşmaz.) ilkesinden doğan bu yeni kabul edilebilirlik şartı, bir hak ihlalinin ne denli gerçek olursa olsun uluslararası bir mahkeme tarafından incelenmeyi gerektirecek asgari bir ağırlık düzeyine ulaşması gerektiği görüşüne dayanır (*Korolev/Rusya* (k.k.), B. No: 25551/05, 1/7/2010). Bu seviyenin değerlendirilmesinde ise ihlal edildiği iddia edilen hakkın doğası, ihlal iddiasının ciddiyeti ve ihlalin başvurunun kişisel durumu üzerinde oluşturacağı olası sonuçlar gözönünde bulundurulur (*Giusti/İtalya*, B. No: 13175/03, 18/10/2011, § 34).

28. AİHM, bu kriteri uygularken (i) başvurunun önemli bir zarar görüp görmediğini, (ii) Sözleşme ve eki protokollerinde tanımlandığı şekliyle insan haklarına saygı hususunun şikâyetin esası bakımından bir inceleme gerektirip gerektirmediğini, (iii) davanın, ulusal mahkeme tarafından gereği gibi incelenip incelenmediğini ele almaktadır (*Tayfun Görgün/Türkiye* (k.k.), B. No: 42978/06, 16/9/2014).

29. Başvurucunun önemli bir zarar görüp görmediğinin tespitinde kendi özel şartları içinde başvurunun yaşadığı dezavantajın gözönünde bulundurulması gerekir. Bu noktada parasal tutar önemli olmakla birlikte her zaman tek ölçüt değildir. Ayrıca olayda başvuru için önemli bir prensip meselesi söz konusu olabilir ancak bu durum AİHM açısından, başvurunun önemli bir zarar gördüğü sonucuna varmak için yeterli olmayıp başvurunun subjektif düşüncesinin objektif unsurlarla da haklılaştırılması gerekir (*Korolev/Rusya*).

30. Sözleşme ve protokollerinin güvence altına aldığı insan haklarına saygının başvurunun esastan incelenmesini gerektirip gerektirmediği hususuyla ilgili olarak AİHM, başvurunun davalı devletin Sözleşme kapsamındaki yükümlülüğünün netleştirilmesi veya davalı devletin yapısal bir eksikliği gidermeye teşvik edilmesi ihtiyacının olduğu durumlar gibi Sözleşme gerekliliklerinin yerine getirilmesini

etkileyen genel nitelikte bir konuyu gündeme getirdiği durumlarda başvurunun esastan incelenmesi gerekeceğini belirtmiştir (*Zwinkels/Hollanda* (k.k.), B. No: 16593/10, 9/10/2012, § 28).

31. Bu kapsamda AİHM, söz konusu kriter getirilmeden önce de önüne gelmiş olan Sözleşme'yle ilgili hususlarda açık ve çokça uygulanmış olan bir içtihadın bulunması durumunda bu incelemenin yapılmasının gerekli olmadığına hükmettiğini (*Van Houten/Hollanda* (kayıttan düşürme), B. No: 25149/03; *CEDH 2005-IX ve Kavak/Türkiye* (k.k.), B. No: 34719/04, 37472/05, 19/5/2009) hatırlatarak Mahkeme içtihatlarını genişletebilecek veya bunlara katkı sağlayabilecek nitelikte olmayan başvuruları incelemeyeceğini belirtmektedir (*Tayfun Görgün/Türkiye*).

32. Ayrıca AİHM'e göre "önemli bir zarar görmemiş olma" kabul edilebilirlik kriterinin Sözleşme kapsamında güvenceye alınan herhangi bir hakka uygulanması kısıtlanmamıştır (*Sylka/Polonya*, (k.k.), B. No: 19219/07, 03/06/2014).

2. Karşılaştırmalı Hukuk

33. Federal Almanya Anayasa Mahkemesine (FAYM) yapılan bireysel başvurularda meydana gelen artışın Mahkemenin anayasal hakları koruma işlevini yerine getiremez hâle getireceği endişesiyle FAYM Kanunu'nda 1993 yılında değişiklik yapılmıştır. Değişiklik sonrası FAYM Kanunu'na göre iki nedenden birinin bulunması hâlinde bir başvuru kabul edilebilir bulunmaktadır. Bunlar, başvurunun temel anayasal öneme sahip olması ve olası bir kabul edilemezlik kararının başvuru açısından ağır sonuçlar meydana getirecek olmasıdır.

34. FAYM'a göre başvurunun temel haklarla ilgili esaslı bir soruna temas ettiğinin yani "temel anayasal önemi"nin başvuru tarafından ortaya konulması gerekmektedir. FAYM, bir kararında bireysel başvurunun subjektif işlevinin geri plana itildiğini ve objektif işleve yerini bıraktığını açıkça göstermiştir. FAYM anılan kararda bir anayasa şikâyeti açısından esaslı anayasal önemin ancak anayasadan doğrudan çıkarılmayan ve anayasa yargısı tarafından henüz yanıtlanmamış ya da değişen koşullar nedeniyle yeniden açıklanması gereken anayasal bir sorunu ortaya çıkarması hâlinde söz konusu olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra sorunun açıklığa kavuşturulmasında somut olayı aşan bir yarar olmalıdır. Göz ardı edilemez sayıdaki anlaşmazlıklar için anlamlı olması ya da gelecekteki durumlar için de çözüm oluşturabilecek önemde bir sorunla ilgili olması hâlinde böyle bir yarardan söz edilebilir (*BVerfGE 90, 24-25, 8/2/1994*).

35. İspanya Anayasa Mahkemesinin Teşkilat Kanunu'nda (AYMTK) 2007 yılında yapılan değişiklikle Mahkemeye yapılacak başvuruların (amparo başvurusu) özel anayasal önem taşıması koşulu getirilmiştir. İspanya AYMTC, başvurunun anayasal öneminden bahsetmiş ancak onun başvuru açısından oluşturduğu zarara değinmemiştir. Başvurucunun uğradığı zararın ağırlığının bir kriter olarak kabul edilmemiş olması, ilgili başvuruların subjektif niteliğini dışlayarak söz konusu başvurulara münhasıran objektif bir anlam yüklemiştir. İspanya Anayasa Mahkemesinin, özel anayasal önemi başvuru subjektif zararının ağırlık derecesinden bağımsız olarak ele alması İspanya örneğini Türkiye, Federal Almanya ve AİHM uygulamasından ayırmaktadır. Diğer yandan İspanya AYMTC'ye göre başvuru dilekçesinde söz konusu başvurunun anayasal açıdan özel öneminin ortaya konulması gerekmektedir. İspanya Anayasa Mahkemesi, özel anayasal önem kriterinin başvuru dilekçesinde sadece belirtilmesini yeterli bulmamakta, bunun kanıtlanmasını da

beklemektedir. Başvurucunun bu konuda bir açıklama getirmemesi hâlinde Mahkemenin dilekçeyi resen inceleyerek bu hususları gözetme imkânı bulunmamaktadır. Mahkeme anayasal önem ile ilgili üç kıstası gözönüne alarak inceleme yapmakta olup bunlar (i) anayasanın yorumlanması açısından önemi, (ii) anayasanın uygulanması ve genel etkinliği açısından önemi, (ii) temel hakların içeriğinin ve kapsamının belirlenmesi açısından önem kıstaslarıdır (İspanya Anayasa Mahkemesi Kararı, 155/2009, 25/6/2009).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Karar Düzeltme Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Para Cezası Verilmesinin Adil Yargılanma Hakkını İhlal Ettiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu, karar düzeltme başvurusunun AYİM İkinci Dairesinin 26/2/2003 tarihli kararı ile reddedilmesi üzerine aynı kararda para cezasına hükmedilmesinin hak arama hürriyetini kısıtladığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

39. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir (Hasan Taşlıyurt, B. No: 2012/947, 12/2/2013, § 16).

40. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

41. Başvuru konusu olayda başvurucu, karar düzeltme talebinin reddi üzerine verilen para cezası nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de ilgili para cezası AYİM İkinci Dairesinin 26/2/2003 tarihli kararı ile kesin olarak verilmiştir.

42. Bu durumda başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşen Mahkeme kararına dayanması nedeniyle anılan şikâyet, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

43. Açıklanan nedenlerle başvuru konusu ihlal iddiası 23/9/2012 tarihinden öncesine ait olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Para Cezasının Tahsil İşlemine Karşı Açılan Davada Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

44. Başvurucu, 54,55 TL tutarındaki karar düzeltme para cezasının tahsiline ilişkin ödeme emrinin usulüne uygun olarak tebliğ edilmemesi nedeniyle bu cezanın zamanaşımına uğradığı yönündeki iddiasının Derece Mahkemesi tarafından karşılanmamasından dolayı gerekçeli karar hakkının ve aleyhine 660 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinden dolayı da mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

45. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

46. Somut olayda başvurucu; 54,55 TL tutarındaki karar düzeltme para cezasını 184 TL olarak ödediğini, tahsil işlemine karşı açtığı davada aleyhine 660 TL vekâlet ücretine hükmedildiğini, ayrıca söz konusu yargılama için 114,85 TL harç ve 100 TL posta ücreti ödediğini belirtmektedir. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddiaları nedeniyle uğradığı maddi zararın toplam tutarı böylece 1.058,85 TL etmekte olup başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerinden olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

a. Anayasal ve Kişisel Önemden Yoksun Olma Kriterine İlişkin Genel İlkeler

i. Kriterin Kökeni ve Amacı

47. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin bireysel başvuru hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşın yukarıda yer verilen Kanun maddesinde (bkz. § 45) anayasal ve kişisel önemi düşük olan veya bulunmayan başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemenin kaynağı, hâkimin küçük/önemsiz işlerle uğraşmaması gerektiğini ifade eden kadim *De minimis non curat praetor* ilkesidir. Bu ilkenin temelinde yatan düşüncelerden biri mahkemelerin asıl işlevlerine odaklanmalarını sağlamak ve buna engel teşkil edecek olan önem derecesi düşük davaların ve başvuruların iş yükü oluşturmalarını önlemektir.

48. Karşılaştırmalı hukukta mahkemeler, farklı hukuk alanlarında ortaya çıkan uyuşmazlıklar yönünden *De minimis non curat praetor* ilkesini öteden beri uygulamaktadır. Anılan ilke, bireysel başvuruları ya da anayasa şikâyetlerini incelemekle görevli uluslararası mahkemeler ile anayasa mahkemelerinin karşılaştıkları ağır iş yükü ve buna bağlı olarak asıl işlevlerini yerine getirmekte zorlanmaları nedenleriyle insan hakları hukuku alanında da uygulanmaya başlanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin yanı sıra Federal Almanya ve İspanya Anayasa Mahkemelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen kanunlarda bu yönde düzenlemelere gidilmiştir (bkz. §§ 25-35).

49. Hukukumuzda da önem derecesi düşük olan bazı uyuşmazlıklara ilişkin kararlara karşı kanun yollarına başvurma imkânı tanımayan düzenlemeler öteden beri bulunmaktadır. Bu düzenlemeler Anayasa Mahkemesi kararlarına da konu olmuştur. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, belli miktarın altındaki adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine karşı kanun yoluna başvurulamayacağını öngören bir kuralı Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Mahkeme, anılan kararında kuralın kanun yolu mercilerinin iş yükünü azaltma amacına dikkat çekmiş; Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının, davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesiyle sınırlandırılabilceğini belirterek "önem derecesi az suçlar" yönünden kanun yollarına başvurma imkânının tanınmamasının hukuk devleti ilkesini ve adil yargılanma hakkını zedelemeyeceği sonucuna varmıştır (AYM, E.2011/64, K.2012/168, 1/11/2012).

50. Nihayet 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla Anayasa Mahkemesinin asıl işlevlerine odaklanmasını sağlamak, buna engel teşkil edecek olan anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların Mahkemenin iş yükünü artırmasını önlemek amacıyla Mahkemeye, anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verme yetkisi tanınmıştır. Nitekim 6216 sayılı Kanun'un alt Komisyondaki görüşmelerinde; benzer düzenlemelerin uluslararası hukuk ve karşılaştırmalı hukukta yer aldığı, amacının mahkemeleri iş yükünden kurtarmak olduğu belirtilmiştir.

51. Anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin uygulanma koşulları yorumlanırken kuralın amacının dikkate alınması ve bu kapsamda öncelikle bireysel başvuru yönünden Anayasa Mahkemesinin işlevlerinin ortaya konması gerekir.

52. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında objektif ve subjektif olmak üzere iki temel işlevi bulunmaktadır. Mahkemenin objektif işlevi Anayasa'nın temel hak ve özgürlükleri düzenleyen hükümlerini yorumlamak ve bunların uygulanmasını gözetmektir. Subjektif yönü ise bireysel başvuru yoluyla önüne gelen somut olayda anılan hükümlerin ihlal edilip edilmediğini incelemek, gerektiğinde başvurucu lehine giderime hükmetmektir.

53. Mahkemenin Anayasa'yı yorumlama ve uygulama şeklinde ortaya çıkan objektif işlevinin subjektif işlevine göre ön planda olduğu kabul edilmelidir. Zira bireysel başvuru yolunun temel ilkelerinden ikincillik ilkesi ile bunun yansımaları olarak Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen bireysel başvuruda bulunmadan önce başvuru yollarının tüketilmesi koşulu dikkate alındığında temel hak ve özgürlüklerin korunmasında öncelikle kamu makamları ve derece mahkemelerinin, sonrasında ise Anayasa Mahkemesinin rolü bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla temel hak ve özgürlüklerin ilk elden kamu makamları ve derece mahkemeleri tarafından korunması gerekir. Belli bir meselede bu merciler tarafından Anayasa'ya uygun korumanın sağlanmadığının ileri sürülmesi hâlinde bireysel başvuru yapılabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi, o meseleye ilişkin olarak Anayasa'yı yorumlar ve bir karar verir. Bundan sonra kamu makamları ve derece mahkemelerinin aynı meseleye ilişkin uygulamalarını bu yorum çerçevesinde gerçekleştirmeleri beklenir. Aksi durum, aynı meseleye ilişkin tüm uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesi önüne taşınması sonucunu doğurur. Bu şekilde işleyen bir bireysel başvuru yolunun sürdürülebilmesi ise imkânsızdır. Söz konusu yolun işlerliğini devam ettirmesinde Mahkemenin Anayasa'yı yorumlaması kritik öneme sahiptir. Bu işlevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi ise

açısından önem taşıma” ve “temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşıma” şeklinde üç unsur belirlemiş olmakla birlikte temel hak ve özgürlüklerle ilgili Anayasa hükümlerinin yorumlanması için doğası gereği temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve sınırlarının belirlenmesini de içermektedir. Bu nedenle anayasal önemin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin “yorumlanması” ve “uygulanması” açısından önem taşıma şeklinde ifade edilebilecek iki unsurunun bulunduğunu kabul etmek gerekir.

62. İşin doğası ve kanun metni dikkate alındığında bir başvurunun anayasal öneminin bulunduğu sonucuna varılabilmesi için onun bu iki unsurdan biri açısından önem taşımasının yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

63. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte Mahkeme, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Sosyal ve ekonomik koşulların değişmesi, temel hak ve özgürlüklerle ilgili mevzuatın yeniden düzenlenmesi ya da belli bir meseleye ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin yorumları arasında Anayasa'nın uygulanması bakımından tereddüte neden olabilecek bir farklılığın ortaya çıkması gibi durumlar Anayasa'nın yeniden yorumlanması ihtiyacını ortaya çıkarabilir.

64. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsuru ise özellikle Mahkemenin Anayasa hükümleriyle ilgili yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasındaki farklılıkta kendisini gösterir. Ancak her uygulama farklılığı, başvurunun Anayasa'nın uygulanması açısından “önemli” olduğu anlamına gelmez. Anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin getirilmesinin amacı da gözetilerek temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığına söylenebilmesi için kamu makamları ve derece mahkemelerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir. Bir başka ifadeyle bu ölçüt Anayasa'ya saygı gösterilmesiyle doğrudan bağlantılı olduğu için Anayasa Mahkemesinin yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasında ortaya çıkan her türden farklılık değil yalnızca Anayasa'ya saygıyı zedeleyecek farklılıklar önemli kabul edilmelidir.

65. Bu kapsamda, bir başvurunun Anayasa Mahkemesinin yorumlarından farklı ve yaygın bir uygulamaya ilişkin olması Anayasa'nın uygulanması bakımından önemli olduğu anlamına gelir. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin yorumundan farklı olan bir uygulama yaygın olmasa bile, Anayasa'ya saygı ilkesiyle açıkça bağdaşmaz nitelikteyse buna ilişkin başvurunun da Anayasa'nın uygulanması bakımından önemli olduğu kabul edilmelidir. Böyle durumlarda Anayasa'nın uygulanmasından açıkça kaçınma hatta bazen ona bir meydan okuma söz konusu olur.

(3) Kişisel Önem

66. Kişisel önem koşulu, başvuruçunun önemli bir zarara uğramamış olmasını ifade eder. Bu koşul, somut olayın başvuruçunun kişisel durumu üzerindeki olumsuz etkisinin derecesiyle ilgilidir.

67. Somut olayda ortaya çıkan kişisel zararın önemli olup olmadığını başvuru sahibinin subjektif algısı belirlemez. Bu husus başvuru sahibinin içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir.

68. Zararın parayla ölçüp ölçülememesi, onun önemini değerlendirme bakımından belirleyici değildir. Parayla ölçülmesi mümkün olmayan zararlar yönünden de anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin uygulanması mümkündür. Öte yandan parayla ölçülebilen zararlar yönünden her başvuru sahibinin yönünden geçerli olacak ve kişisel önem koşulunun belirlenmesinde esas alınacak belli bir meblağ belirlenmesi mümkün değildir. Belli bir meblağ, başvuru sahiplerinin içinde buldukları kişisel koşullara göre farklı önem derecesine sahip olabilir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

i. Anayasal Önem Yönünden

69. Başvuru sahibi, karar düzeltme para cezasına ilişkin ödeme emrinin tarafına usulüne uygun olarak tebliğ edilmemesi nedeniyle bu cezanın zaman aşımına uğradığını yönündeki iddialarının Derece Mahkemesi tarafından karşılanmadığını ileri sürmüştür. Başvuru sahibinin bu iddiası, adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı yönüne ilişkindir.

70. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Mahkeme, içtihadında insan haklarına ilişkin güvencelerin soyut ve teorik olarak değil uygulamada ve etkili bir şekilde sağlanması amacının gerçekleşmesi için derece mahkemelerinin ileri sürülen iddia ve savunmalara şeklen cevap vermiş olmalarının yeterli olmadığına, iddia ve savunmalara verilen cevapların dayanaksız olmaması, tutarlı ve makul olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Mahkeme özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (*Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; *Vesim Parlak*, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; *Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; *Münür Ata*, B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; *Hikmet Çelik ve diğerleri*, B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; *Şah Tarım İnş. Tur. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

71. Başvuru sahibi ayrıca, avukatlık ücretine hükmedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğinden şikâyet etmektedir. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda mahkemeye erişim hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi vekâlet ücretinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale olduğunu belirterek yükletilen ücretin kanuni dayanağının bulunması (*Yahya Özyay*, B. No: 2014/11141, 22/9/2016), meşru bir amaç izlemesi, ölçülü olup başvuru üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiğine dikkat çekmiştir (*Serkan Acar*, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38, 39; *Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, §§ 52-54, 58, 61-67; *Murat Daş*, B. No: 2013/3063, 26/6/2014, §§ 43, 51-54). Anayasa Mahkemesi, *Ahmet Turko* (B. No: 2013/5949, 12/3/2015) kararında ödeme emrinin bilinen adres dışında ve yeterli araştırma yapılmadan tebliğ edilmeye çalışılması, nihayetinde ilan

tebliğ yoluna gidilmesi sonucu başvuru hukukunun ihbarnameye karşı dava açma hakkının engellenmesi ve düzenlenen ödeme emrine karşı sınırlı dava açma hakkının bulunması nedenleriyle başvuru hukukunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

72. Bu açıklamalar çerçevesinde somut başvuruda dile getirilen şikâyetlere benzer şikâyetlerin Anayasa Mahkemesince daha önce incelendiği ve ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır.

73. Her ne kadar başvuru hukukunun her iki şikâyetine konu Derece Mahkemesi uygulamasının Mahkemenin yukarıda yer verilen içtihadında benimsediği yorumlardan farklı olduğu ileri sürülebilirse de bu farklılığın genel bir soruna işaret etmediği anlaşılmaktadır.

74. Buna göre Mahkemenin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu gerekçeli karar hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşıdığı ortaya konulmadığı sonucuna varılmaktadır.

ii. Kişisel Önem Yönünden

75. Başvuru konusu olayda başvuru hukukunun zararına ilişkin kalemler, 184 TL olarak ödediği karar düzeltme para cezası ve henüz ödemediğini belirttiği 660 TL vekâlet ücretidir. Başvuru ayrıca bu yargılama için 114,85 TL harç ödediğini ve 100 TL posta masrafı yaptığını belirtmektedir.

76. Başvuru, manevi bir zarara uğradığından bahsetmemiş ve manevi tazminat istememiş; yalnızca yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi ile bireysel başvuru masrafları ve bireysel başvuru vekâlet ücretinin Hazine üzerinde bırakılmasını talep etmiştir.

77. Başvuru açısından asıl önem taşıyan hususun; kesin nitelikteki AYİM kararının tebliğinin ardından ödenmesine bir engel bulunmayan 54,55 TL karar düzeltme para cezasının başvuru tarafından süresinde ödenmemesi üzerine vergi dairesi tarafından takibe alınması ve bu takipte usulüne uygun tebligat yapılmaması nedeniyle başvuru hukukunun cezası 184 TL olarak ödemesi ile buna karşı açtığı davada 874,85 TL yargılama giderine katlanmak zorunda kalması olduğu anlaşılmaktadır.

78. Özetle Mahkeme, somut olayda başvuru hukukunun zararının toplam 1.058,85 TL olduğunu kabul ederek hüküm kurmak durumundadır. Bu miktarın serbest avukat olarak görev yapan başvuru hukukunun mali durumuna ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda başvuru hukukunun herhangi bir açıklamasının olmadığı da gözetildiğinde başvuru konusu miktarın başvuru açısından önemli bir zarar olduğu kanaatine ulaşılamamıştır.

iii. Sonuç

79. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvuru hukukunun da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varılmaktadır.

80. Açıklanan gerekçelerle anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Karar düzeltme talebinin reddedilmesi sonucunda para cezası verilmesine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Para cezasının tahsili işlemine karşı açılan davaya ilişkin iddiaların anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ